

Lucia Valentová, Beata Mazur

Odpowiedzialność z tytułu wykroczeń i przestępstw celnych

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 15, 278-288

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Lucia Valentová

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci – doktorand

Beata Mazur

Katolicki Uniwersytet Lubelski

ODPOWIEDZIALNOŚĆ Z TYTUŁU WYKROCZEŃ I PRZESTĘPSTW CELNYCH

ABSTRACT

The term signs of offenses, including offenses of legal restrictions and customs duties on foreign trade, must be subject to criminal tax regulations. The domain of the separate disciplines of criminal law in the broad sense is also to define the principles of responsibility for the crime and customs offenses and to establish the conditions and rules of conduct in these matters, and it is carried out both at the investigation stage, as criminal proceedings. Criminal law also includes a tax provision in respect of specific (resulting from the subject autonomy in this area of criminal law) conditions related to the implementation of sanctions and punitive measures imposed as a hedge against the perpetrators of customs offenses. In other words, the criminal law lay down criminal tax form for administrative superstructure of the prohibitions and orders of customs.

KEYWORDS

offense, offense, offense, penalty, a penalty.

WPROWADZENIE

Określenie znamion czynów zabronionych, a w tym przestępstw i wykroczeń w zakresie reglamentacji prawnej dotyczącej obowiązków celnych oraz obrotu towarowego z zagranicą, należy do przedmiotu regulacji prawa karnego skarbowego. Domeną tej odrębnej dyscypliny prawa karnego sensu largo jest również określenie zasad odpowiedzialności za przestępstwa oraz wykroczenia celne, a także określenie przesłanek i zasad postępowania w tych sprawach, i to realizowanego zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jak postępowania jurysdykcyjnego. Prawo karne skarbowe obejmuje również regulację dotyczącą specyficznych (wynikających z przedmiotowej odrębności tej dziedziny prawa karnego) uwarunkowań związanych z wykonaniem kar, środków karnych oraz zabezpieczających orzekanych wobec sprawców przestępstw i wykroczeń celnych. Innymi słowy, przepisy prawa karnego skarbowego stanowią karnoprawną nadbudowę dla administracyjnych zakazów i nakazów prawa celnego.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WYKROCZEŃ I PRZESTĘPSTW CELNYCH

Przestępstwa i wykroczenia celne najogólniej polegają na naruszeniu prawa w zakresie ceł i obrotu towarowego z zagranicą. Przez pojęcie przestępstwo celne oraz wykroczenie celne należy rozumieć przestępstwa i (odpowiednio) wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkom celnym oraz zasadom obrotu z zagranicą towarami i usługami. Aby zrozumieć pojęcia przestępstwo celne oraz wykroczenie celne należy uprzednio zdefiniować oraz przeprowadzić rozgraniczenie między pojęciami: czyn zabroniony, przestępstwo skarbowe oraz wykroczenie skarbowe. Czyn zabroniony to zachowanie o znamionach określonych w Kodeksie karnym skarbowym, chociażby nie stanowiło ono przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego (art. 53 § 1 K. k. s.¹). Czyn zabroniony pojmować należy jako kategorię szerszą zakresowo od tradycyjnego ujęcia działania lub zaniechania. Ponadto z przedstawionej definicji ustawowej czynu zabronionego wynika, iż z uwagi na przepisy określające zasady odpowiedzialności karnej skarbowej, np. przepisy wyłączające winę czy odpowiedzialność karną za przestępstwo czy też odpowiedzialność za wykroczenie skarbowe, nie każde zachowanie wyczerpujące znamiona poszczególnych przestępstw czy wykroczeń skarbowych ujętych w części szczególnej K. k. s. będzie stanowiło przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe implikujące zastosowanie środków reakcji karnej przewidzianych przez ustawodawcę².

ZASADY ODPOWIEDZIALNOŚCI Z TYTUŁU WYKROCZEŃ I PRZESTĘPSTW CELNYCH

Przepisy regulujące postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe zostały zawarte w następujących aktach prawnych:

- 1) Kodeks karny skarbowy
- 2) Kodeks postępowania karnego³
- 3) Kodeks karny wykonawczy⁴
- 4) Kodeks postępowania administracyjnego⁵

Ad. 1)

Zasady odpowiedzialności karnej za przestępstwa skarbowe i odpowiedzialności za wykroczenia skarbowe reguluje Kodeks karny skarbowy. Część materialna K. k. s. w sposób autonomiczny określa zasady odpowiedzialności karnej za przestępstwa skarbowe i odpowiedzialności za wykroczenia skarbowe. Przepisy materialne części szczególnej Kodeksu karnego skarbowego są przepisami blankietowymi, ustanawiają jedynie odpowiedzialność za naruszenie przepisów prawa podatkowego, celnego, dewizowego, jak też przepisów regulujących organizowanie gier i zakładów wzajemnych. Konkretnie obowiązki, których naruszenie zarzuca się oskarżonemu (podejrzanemu), muszą zatem wynikać z innych przepisów.

¹ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 930 ze zm.).

² CZYŻOWICZ W. (red.), *Prawo celne*, C. H. Beck, Warszawa 2004, s. 375, 380-381.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – KPK (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.).

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.).

⁵ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – KPA (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.).

Ad. 2)

Część proceduralna Kodeksu karnego skarbowego określa jedynie wyjątki od reguły jaką jest odpowiednie stosowanie w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przepisów Kodeksu postępowania karnego (art. 113 § 1 K. k. s.). Jeśli przepisy Kodeksu karnego skarbowego nie stanowią inaczej w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Ad. 3)

Podobnie część wykonawcza Kodeksu karnego skarbowego określa tylko odstępstwa od odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu karnego wykonawczego do wykonywania orzeczeń w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe (art. 178 § 1 K. k. s.). Jeżeli przepisy Kodeksu karnego skarbowego nie stanowią inaczej w postępowaniu wykonawczym w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu karnego wykonawczego.

Ad. 4)

Poza wyżej wymienionymi kodeksami do postępowania w sprawach karnych skarbowych⁶ stosuje się przepisy działu VIII (Skargi i wnioski) kodeksu postępowania administracyjnego.

Przez pojęcie „wykroczenie celne” należy rozumieć zawinione zachowanie się sprawcy (czyn zabroniony) naruszające obowiązki celne lub zasady obrotu z zagranicą towarami i usługami wyłącznie w zakresie znamion określonych przepisami rozdziału 7 K. k. s., w wyniku którego kwota uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej albo wartość przedmiotu czynu nie przekracza pięciokrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia w czasie jego popełnienia oraz które implikuje zastosowanie kary grzywny określonej kwotowo. Wykroczeniem celnym będzie również czyn zabroniony nieposiadający co prawda kumulatywnie wszystkich wskazanych powyżej cech, ale zakwalifikowany jako wykroczenie mocą wyraźnej dyspozycji ustawodawcy (np. art. 96 K. k. s.).

„Wykroczenie skarbowe” to czyn zabroniony przez K. k. s. pod groźbą kary grzywny określonej kwotowo, jeżeli kwota uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej albo wartość przedmiotu czynu nie przekracza pięciokrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia w czasie jego popełnienia (art. 53 § 3 K. k. s.). Wykroczeniem jest także inny czyn zabroniony, jeżeli Kodeks tak stanowi.

Przez pojęcie „przestępstwo celne” rozumieć należy zawinione zachowanie się sprawcy (czyn zabroniony), naruszające obowiązki celne lub zasady obrotu z zagranicą towarami i usługami wyłącznie w zakresie znamion określonych przepisami rozdziału 7 K. k. s., które cechuje szkodliwość społeczna w stopniu wyższym niż znikomy oraz które implikuje zastosowanie kary grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności.

⁶ Strona Służby Celnej, *Polski podręcznik celny*, (zm. nr 2/styczeń 2006), rozdz. 36.00.00 pkt 1 (1.1.-1.4.), zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Finansów (www.mf.gov.pl) – stan prawny na dzień 1 sierpnia 2013 r.

„Przestępstwo skarbowe” to czyn zabroniony przez Kodeks karny skarbowy pod groźbą kary grzywny w stawkach dziennych, kary ograniczenia wolności lub kary pozbawienia wolności (art. 53 § 2 K. k. s., w por. z art. 22 § 1 K. k. s.).

TYPOLOGIA WYKROCZEŃ I PRZESTĘPSTW CELNYCH

Na podstawie materiału normatywnego ujętego w rozdziale 7 K. k. s. wyróżnić można następujące cztery grupy rodzajowe przestępstw oraz wykroczeń celnych:

- 1) przestępstwa celne i wykroczenia celne związane z przemytem celnym,
- 2) wyłudzenie pozwolenia celnego, wyłudzenie zwrotu cła lub umorzenia należnego cła oraz paserstwo celne:
 - a) wyłudzenie oraz używanie wyłudzonego pozwolenia, koncesji lub innego podobnego dokumentu,
 - b) narażenie na bezpodstawny zwrot lub umorzenie należności celnej,
 - c) paserstwo celne,
- 3) przestępstwa celne i wykroczenia celne związane z oszustwem celnym sensu largo:
 - a) wprowadzenie w błąd organu uprawnionego do kontroli celnej,
 - b) niedopełnienie obowiązków przez korzystającego z procedury odprawy czasowej.
 - c) niedopełnienie obowiązków związanych z korzystaniem ze zwolnień celnych albo zerowej, obniżonej lub preferencyjnej stawki celnej,
- 4) inne przestępstwa oraz wykroczenia łączące się z reglamentacją w zakresie obowiązków celnych, w tym również w zakresie kontroli oraz nadzoru:
 - a) usunięcie spod dozoru celnego towaru lub środka przewozowego,
 - b) rażące naruszenie przepisów wyznaczających warunki prowadzenia agencji celnych, działalności wolnego obszaru celnego, składu wolnoctwowego, składu celnego oraz warunki prowadzenia magazynu celnego,
 - c) utrudnianie lub udaremnianie kontroli celnej lub dozoru celnego,
 - d) nieprzechowywanie wbrew obowiązkowi dokumentacji mającej znaczenie dla kontroli celnej,
 - e) niedopełnienie obowiązku nadzoru, skutkujące popełnieniem czynów określonych w art. 85- 95 K. k. s.⁷

Ad. 1) przestępstwa celne i wykroczenia celne związane z przemytem celnym

Regulacja przemytu celnego unormowana jest w art. 86 § 1-5 K. k. s. Przemyt celny jest to przestępstwo powszechne. Odpowiedzialności karnej podlega każdy, kto będąc do tego zobowiązany, nie przedstawia towaru organowi celnemu lub nie dokonuje zgłoszenia celnego, przywożąc z zagranicy lub wywożąc za granicę towar, o ile przez to naraża Skarb Państwa na uszczuplenie należności celnej.

⁷ Inny podział przestępstw i wykroczeń celnych zaproponowany został przez T. Grzegorzycę, który w swoim komentarzu wyróżnił następujące grupy rodzajowe: a) wyłudzenia (art. 85 i 92 K. k. s.); b) tradycyjne czyny celne, tj. przemyt celny, oszustwo celne, oparty na oszustwie brak wywozu powrotnego przy odprawie czasowej, zmiana przeznaczenia celnego towaru (art. 86-89 K. k. s.); c) naruszenia innych obowiązków celnych (art. 90 oraz 93-96 K. k. s.); d) paserstwo celne (art. 91 K. k. s.)- GRZEGORCZYK T., *Kodeks Karny Skarbowy- Komentarz*, Warszawa 2000 r., s. 308.

Zgodnie z dyspozycją art. 86 § 2 K. k. s., identycznie karany jest również przemyt, którego przedmiotem jest towar w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa.

Oba przedstawione powyżej typy (podstawowe) czynów zabronionych różnią się indywidualnym przedmiotem ochrony prawnej. W przypadku przemytu określonego w art. 86 § 1 K. k. s. przedmiotem tym są obowiązki w zakresie przedstawienia towaru organowi celnemu oraz dokonania zgłoszenia celnego, których przestrzeganie służy realizacji interesu finansowego Skarbu Państwa polegającego na pobieraniu należności celnych w związku z przewozem towarów przez granicę państwową. W przypadku natomiast przestępstwa określonego w art. 86 § 2 K. k. s. zachowanie sprawcy nie godzi bezpośrednio w dobro fiskusa, lecz pozostaje w sprzeczności z interesem gospodarczym państwa, np. z ochroną rynku krajowych producentów, a także wymogami obronności, bezpieczeństwa powszechnego czy polityki zagranicznej.

Strona podmiotowa czynów określonych w przepisach art. 86 § 1-4 K. k. s. obejmuje obie odmiany umyślności. Natomiast wystąpienie nieumyślności daje podstawę do pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności za wykroczenie skarbowe (art. 86 § 5 K. k. s.). Przepis art. 86 § 1 K. k. s. ma charakter blankietowy, ponieważ opisane w treści tego przepisu znamiona określające czynność sprawczą wymagają dookreślenia ich poprzez odpowiednie zastosowanie przepisów Wspólnotowego Kodeksu Celnego.

W szczególności istotne jest odkodowanie pojęcia „obowiązek celny”, którego niedopełnienie w sposób wskazany w hipotezie normy zawartej w przepisie art. 86 § 1 Kodeksu karnego skarbowego stanowi okoliczność mogącą implikować zastosowanie sankcji karnych. Należą do niego m.in. obowiązki osób związane z przywozem towarów na wspólnotowy obszar celny lub ich wywozem z tego obszaru. Obowiązek celny powstaje z mocy prawa z chwilą wprowadzenia towaru na wspólnotowy obszar celny lub jego wyprowadzenia ze wspólnotowego obszaru celnego, jeżeli przepisy prawa, w tym umowy międzynarodowe, nie stanowią inaczej.

W świetle poczynionych uwag odnośnie do rozumienia pojęcia „obowiązek celny”, którego niedopełnienie stanowi znamię czynu określonego w przepisie art. 86 K. k. s., należy wskazać ponadto, że użyte w tym przepisie określenie „przywozi z zagranicy lub wywozi za granicę towar” oznacza wprowadzenie towaru na wspólnotowy obszar celny lub jego wyprowadzenie ze wspólnotowego obszaru celnego, zaś przez pojęcie „zagranica” należy rozumieć każdy obszar z wyjątkiem wspólnotowego obszaru celnego.

Przepis art. 53 § 32 in fine K. k. s., zgodnie z którym określenie „należność celna” oznacza odpowiednio „cło” i inną opłatę o podobnym charakterze daninowym, a w szczególności: „cło antydumpingowe”, „opłatę celną dodatkową” lub „opłatę wyrównawczą”. Przez pojęcie narażenia na uszczerpkowanie należności celnej (która zgodnie z treścią przepisu art. 53 § 26 K. k. s. zawiera się w pojęciu należności publicznoprawnej) należy rozumieć w myśl przepisu art. 53 § 28 K. k. s. spowodowanie konkretnego niebezpieczeństwa takiego uszczerpkowania – co oznacza, że zaistnienie uszczerbku finansowego jest wysoce prawdopodobne, choć nie musi nastąpić. Istotne, z punktu widzenia odkodowania znamion ustawowych czynu zabronionego określonego w art. 86 § 2 K. k. s. jest określenie pojęcia reglamentacji pozataryfowej. Zgodnie z unormowaniem zawartym w przepisie art. 53 § 33 in fine K. k. s., określenie „reglamentacja pozataryfowa” oznacza odpowiednio „środki polityki handlowej”, takie jak: „ograniczenia”, „zakazy”, „koncesje” lub inne podobne środki ochrony rynku

ustanowione w ramach polityki gospodarczej państwa (blankietowe odesłanie). Naruszenie obowiązków celnych wynikających z tych zakazów czy ograniczeń implikuje zastosowanie sankcji przewidzianych w przepisie art. 86 § 2 K. k. s. Przepis art. 86 § 3 K. k. s. określa typy uprzywilejowane czynów określonych w dwóch paragrafach poprzedzających. Uzasadnieniem dla łagodniejszej kwalifikacji prawnej czynu jest mała wartość narażonej należności celnej lub mała wartość towaru w przypadku określonym w § 2 tego przepisu.

Przepis art. 86 § 4 K. k. s. przewiduje wobec sprawcy dokonującego czynów zabronionych określonych w przepisach art. 86 § 1-3 K. k. s. odpowiedzialność jedynie za wykroczenie celne, jeżeli kwota narażonej na uszczuplenie należności celnej lub wskazana powyżej wartość towaru nie przekracza ustawowego progu (art. 53 § 3 i 6 K. k. s.). Wykroczeniem jest również nieumyślne popełnienie któregośkolwiek z czynów określonych

w przepisie art. 86 § 1-4 K. k. s.

Przestępstwa celne określone w przepisach art. 86 § 1 i 2 K. k. s. zagrożone są karą grzywny do 720 stawek dziennych w sankcji kumulatywno- -alternatywnej z karą pozbawienia wolności do lat 2. Usiłowanie dokonania tych przestępstw jest karalne i powoduje jedynie obniżenie górnej granicy zagrożenia wskazanymi karąmi o jedną trzecią.

Przestępstwa o typie uprzywilejowanym zagrożone są karą samoistnej grzywny w wysokości do 720 stawek dziennych, natomiast wszystkie wykroczenia zagrożone są karą grzywny określoną kwotowo.

Ponadto w stosunku do sprawców przestępstw określonych w przepisach art. 86 § 1-3 K. k. s. obligatoryjnie należy orzec przepadek przedmiotów określonych w przepisie art. 29 pkt 1 i 2 K. k. s. oraz można orzec przepadek przedmiotów określonych w pkt 3 tego przepisu (art. 30 § 3 K. k. s. – „w wypadkach określonych w art. 86 § 1-3, art. 87 § 1-3, art. 88 § 1 i 2, art. 89 § 1 i 2, art. 90 § 1 oraz art. 91 § 1 i 3 K. k. s. orzeka się przepadek przedmiotów wymienionych w art. 29 pkt 1 lub 2 K. k. s., a także można orzec przepadek przedmiotów wymienionych w art. 29 pkt 3 K. k. s.”). Fakultatywność przepadku przedmiotów zakłada natomiast przepis art. 49 § 2 K. k. s. w zw. z art. 86 § 4 i 5 K. k. s. („w wypadkach określonych w art. 86 § 4 i 5 K. k. s. można orzec przepadek przedmiotów wymienionych w § 1”).

W stosunku do sprawców przemytu celnego możliwe jest również zastosowanie takich środków karnych, jak zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej oraz podanie wyroku do publicznej wiadomości. Sprawca czynu określonego w przepisach art. 86 § 1-3 K. k. s. może skorzystać z instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności.

W przypadku zbiegu przemytu celnego z nielegalnym przekroczeniem granicy (art. 264 K. k.) należy stosować oba przepisy według zasad określonych w przepisie art. 8 § 1 K. k. s. (idealny zbieg przestępstw).

Wystąpić może również w związku z przemytem celnym sytuacja wypełnienia znamion ustawowych co do czynów zabronionych określonych w przepisach art. 54 K. k. s. (uchylanie się od obowiązku podatkowego) oraz art. 63 K. k. s. (obrót wyrobami akcyzowymi bez oznaczenia ich znakami akcyzy lub wadliwie oznaczonymi), określona w art. 7 K. k. s. (kumulatywny zbieg przepisów).

Ad. 2) wyłudzenie pozwolenia celnego, wyłudzenie zwrotu cła lub umorzenia należnego cła oraz paserstwo celne:

a) wyłudzenie oraz używanie wyłudzonego pozwolenia, koncesji lub innego podobnego dokumentu:

Sprawca postępowania określonego w § 1 lub § 2 art. 85 K. k. s. karany jest grzywną w wysokości do 720 stawek dziennych oraz karą pozbawienia wolności do roku, ujętych w sankcji kumulatywno- alternatywnej, i nie może skorzystać z instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności (art. 17 § 2 pkt 1 K. k. s.). Dodatkowo sąd może orzec zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej lub podać wyrok do publicznej wiadomości.

b) narażenie na bezpodstawny zwrot lub umorzenie należności celnej:

Sprawca tego przestępstwa podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych oraz karze pozbawienia wolności do lat 3, ujętych w sankcji kumulatywno- alternatywnej (w przypadku usiłowania do wysokości 2/3 tego zagrożenia). Może być również w stosunku do niego zastosowany środek karny w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju. Typ uprzywilejowany tego przestępstwa (art. 92 § 2 K.k.s.), którego wyróżnikiem jest mała wartość (art. 53 § 14 K.k.s.) należności, której zwrotu lub umorzenia bezpodstawnie domagał się sprawca (lub którą umorzono rzeczywiście), wprowadzając w błąd organ celny, zagrożony jest karą samoistnej grzywny w wysokości do 720 stawek dziennych. Zarówno w przypadku typu podstawowego, jak i uprzywilejowanego, orzeczony być może środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości. Sprawca przestępstwa w trybie uprzywilejowanym oraz sprawca wykroczenia skorzystać mogą z instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności⁸.

c) paserstwo celne:

Paserstwo celne może zostać popełnione w następujących postaciach: nabycie towaru, stanowiącego przedmiot czynu zabronionego (nabycie to nie tylko kupno, ale i darowizna, użyczenie, kradzież), przechowywanie, przewożenie, pomoc w zbyciu lub ukryciu towarów stanowiących przedmiot czynu zabronionego. Zakres kryminalizacji paserstwa celnego ze względów systemowych dostosowany jest do dyspozycji karnych paserstwa ogólnego⁹. Umyślne paserstwo celne zagrożone jest karą grzywny do 720 stawek dziennych oraz karą pozbawienia wolności do lat dwóch w sankcji kumulatywno- alternatywnej. Karane jest również usiłowanie popełnienia tego przestępstwa. Samoistna kara grzywny do 720 stawek dziennych stanowi natomiast górną granicę ustawowego zagrożenia w przypadku nieumyślnego paserstwa celnego. Przepis art. 91 § 3 K.k.s. statuuje typ uprzywilejowany umyślnego paserstwa celnego, zagrożony samoistną grzywną w wysokości do 720 stawek dziennych. Czynnikiem decydującym o zmniejszeniu zagrożenia jest mała wartość (art. 53 § 14 K.k.s.) kwoty należności celnej lub analogiczna wartość towaru w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa. Jeżeli wskazane powyżej wartości nie przekroczą ustawowego progu (art. 53 § 6 K.k.s.), popełnione zostaje wykroczenie celne. W przypadku umyślnego paserstwa celnego (w typie podstawowym oraz uprzywilejowanym) ustawodawca określił przesłanki obligatoryjnego oraz

⁸ CZYŻOWICZ W., *Prawo celne*, op. cit., s. 381- 385, 387- 388, 391, 393.

⁹ KUŚ A., *Prawo celne*, Wydawnictwo BRANTA, 2004 r., s. 418.

fakultatywnego przypadku przedmiotów orzekanego tytułem środka karnego (art. 30 § 3 i 6 K.k.s.). Fakultatywny przypadek przedmiotów odnosi się również do przypadków umyślnego wykroczenia celnego określonego w art. 91 § 4 K. k. s. (art. 49 § 3 K. k. s.). Wobec sprawcy umyślnego paserstwa celnego (w typie podstawowym) można orzec tytułem środka karnego zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej. Natomiast w każdym przypadku popełnienia przestępstwa z tego artykułu, można orzec podanie wyroku do publicznej wiadomości. Tylko sprawca przestępstwa określonego w art. 91 § 1 K. k. s. nie ma możliwości skorzystania z instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności.

Paserstwo celne wystąpić może (w zależności od charakteru towaru) w zbiegu z paserstwem akcyzowym (art. 65 K. k. s.), a także z paserstwem uregulowanym w przepisach Kodeksu karnego (art. 291 K. k.).

Ad. 3) przestępstwa celne i wykroczenia celne związane z oszustwem celnym sensu largo:

a) wprowadzenie w błąd organu uprawnionego do kontroli celnej

Typy podstawowe oszustwa celnego zagrożone są karą grzywny do 720 stawek dziennych oraz karą pozbawienia wolności do lat 2, ujętych w sankcji kumulatywno - alternatywnej. Przestępstwa w typie uprzywilejowanym, określone w art. 87 § 3 K. k. s. (oceniane wg kryterium małej wartości narażonej na uszczuplenie należności celnej lub wartości towarów lub usług w obrocie z zagranicą, co do których istnieje reglamentacja pozataryfowa), zagrożone są samoistną karą grzywny w wysokości do 720 stawek dziennych. Zarówno wobec sprawcy przestępstwa, jak też wykroczenia w postaci oszustwa celnego stosuje się środek karny w postaci przypadku przedmiotów (art. 30 § 3 i 6 oraz art. 49 § 2 K.k.s.). Ponadto wobec sprawców przestępstw określonych w art. 87 K. k. s. sąd może orzec tytułem środka karnego podanie wyroku do publicznej wiadomości, a w przypadku czynów określonych w § 1 i 2 tego artykułu (87 K.k.s.) także zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej. Przestępstwo to często występuje w zbiegu z przestępstwami powszechnymi, określonymi w przepisach art. 270 Kodeksu karnego (fałszerstwo materialne dokumentu), oraz art. 272 Kodeksu karnego (wyłudzenie poświadczenia nieprawdy)- idealny zbieg przestępstw- co implikuje stosowanie zasad określonych w art. 8 K. k. s.

b) niedopełnienie obowiązków przez korzystającego z procedury odprawy czasowej

Gdy osoba uprawniona do korzystania z procedury odprawy czasowej towaru nie dokonuje jego powrotnego wywozu albo nie podejmuje czynności w celu nadania temu towarowi nowego przeznaczenia celnego, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych. Tej samej karze podlega sprawca, jeżeli czyn zabroniony dotyczy towaru w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa. Jeżeli kwota należności celnej narażonej na uszczuplenie lub wartość towaru w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa, nie przekracza ustawowego progu, sprawca czynu zabronionego podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe. Zasady wymiaru środka karnego przypadku przedmiotów określa przepis art. 30 § 3 i 6 K. k. s. (w stosunku do przestępstw) oraz przepis art. 49 § 2 K. k. s. (w odniesieniu do wykroczeń). W przypadkach niemożności orzeczenia tego środka karnego można orzec ściągnięcie równowartości pieniężnej przypadku przedmiotów. Ponadto w stosunku do

sprawców przestępstw z art. 88 K. k. s. można orzec zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej oraz podanie wyroku sądu do publicznej wiadomości. Sprawcy czynów zabronionych, określonych we wskazanym przepisie, ubiegać się mogą o pozwolenie im na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności.

c) niedopełnienie obowiązków związanych z korzystaniem ze zwolnień celnych albo zerowej, obniżonej lub preferencyjnej stawki celnej

Wobec sprawcy przestępstwa z art. 89 K. k. s. orzec można karę samoistnej grzywny w wysokości do 720 stawek dziennych oraz środki karne przepadku przedmiotów (art. 30 § 3 i 6 K. k. s.), względnie ściągnięcia równowartości tego przepadku, a także zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej oraz podanie wyroku do publicznej wiadomości. Karalne jest tylko dokonanie tych przestępstw celnych. Sprawcy tych przestępstw mogą skorzystać z dobrodziejstwa instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności. Na podstawie przepisu art. 49 § 2 K. k. s. przepadek przedmiotów może zostać orzeczony również w przypadku popełnienia wykroczeń z art. 89 § 3 K. k. s.

Ad. 4) inne przestępstwa oraz wykroczenia łączące się z reglamentacją w zakresie obowiązków celnych, w tym również w zakresie kontroli oraz nadzoru:

a) usunięcie spod dozoru celnego towaru lub środka przewozowego

W przypadku przestępstwa z art. 90 § 1 K. k. s. ustawodawca przewidział karę grzywny do 720 stawek dziennych w sankcji kumulatywno- alternatywnej z karą pozbawienia wolności do lat 2. Natomiast w przypadku przestępstwa określonego w przepisie art. 90 § 2 K. k. s. sprawcy grozi kara samoistnej grzywny w wysokości do 720 stawek dziennych. W przypadku obu przestępstw można zastosować środek karny w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju, a także podanie wyroku sądu do publicznej wiadomości. W stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w art. 90 § 1 K. k. s. oraz wykroczenia z art. 90 § 3 K. k. s. można ponadto orzec przepadek przedmiotów (art. 30 K. k. s. oraz art. 49 § 3 K. k. s.). Przestępstwo określone w art. 90 § 1 K. k. s. może w zależności od usuwanego towaru wystąpić w zbiegu z czynem zabronionym określonym w przepisie art. 69 § 3 K. k. s.

b) rażące naruszenie przepisów wyznaczających warunki prowadzenia agencji celnych, działalności wolnego obszaru celnego, składu wolnocłowego, składu celnego oraz warunki prowadzenia magazynu celnego

Przestępstwo określone w art. 93 § 1 K. k. s. zagrożone jest karą grzywny w wysokości do 360 stawek dziennych, natomiast przestępstwa określone w paragrafach następnych- karą grzywny do 240 stawek dziennych. Wobec sprawcy każdego z czynów zabronionych objętych zakazem penalizacji art. 93 K. k. s. sąd może zastosować zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej, a także podanie wyroku do publicznej wiadomości. W przypadku każdego z tych przestępstw możliwe jest zastosowanie instytucji dobrowolnego poddania się odpowiedzialności.

c) utrudnianie lub udaremnianie kontroli celnej lub dozoru celnego:

W każdym przypadku popełnienia czynu zabronionego przez art. 94 K. k. s. grozi sprawcy kara grzywny do wysokości 720 stawek dziennych. Może zostać zastosowane

tytułem środka karnego podanie wyroku do publicznej wiadomości. Istnieje również możliwość dobrowolnego poddania się odpowiedzialności.

d) nieprzechowywanie wbrew obowiązкови dokumentacji mającej znaczenie dla kontroli celnej:

Przestępstwo to zagrożone jest samoistną grzywną w wysokości do 180 stawek dziennych. Możliwe jest również podanie wyroku sądu do publicznej wiadomości. Czyn zabroniony określony w art. 95 K. k. s. wystąpić może również w zbiegu z art. 104 K. k. s. (kumulatywny zbieg przepisów ustawy).

e) niedopełnienie obowiązku nadzoru, skutkujące popełnieniem czynów określonych w art. 85-95 K. k. s.:

Do znamion tego czynu należy też skutek w postaci dokonania czynu zabronionego przez innego sprawcę. Odpowiedzialność sprawcy ma tutaj charakter subsydiarny (pomocniczy)¹⁰.

Bibliografia:

1. BOGDAN G., NITA A., RAGLEWSKI J., ŚWIATŁOWSKI A.R., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, „Arche” Gdańsk 2007.
2. FILIP P., *Systemy kontrolne stosowane w jednostkach samorządu terytorialnego*. [w:] E. Chilicka, P. Filip i inni, *Zarządzanie finansami lokalnymi*, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok 2005.
3. FILIP P., GRZEBYK M., KALISZCZAK L., *The development policy leaning on the clusters policy*. Universidad de Zaragoza Campus de Huesca, nr 13/2008, ISSN 1137-9022, s. 11- 20.
4. GRZEGORCZYK T., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006.
5. MAJCHÚT I., *Bezpečnostné hrozby v podobe neregulárnych aktivít*. In: *Manažment – teória, výučba a prax*. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2012. – ISBN 978-80-8040-452-9, s. 245-251.
6. OLAK A., *Przestępstwa pospolite jako szczególny typ przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu RP*, [w:] *Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie*, (pod red.) E. Ura, PR i UR Rzeszów 2008 s. 387-398.
7. FILIP P., *Systemy kontrolne stosowane w jednostkach samorządu terytorialnego*, [w:] E. Chilicka, P. Filip i inni, *Zarządzanie finansami lokalnymi*, Fundacja Współczesne Zarządzanie, Białystok 2005, s.86-99, ISDN 83-9182218-6-2
8. SKOWRONEK G., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2006
9. SKOWRONEK G., *Ewolucja instytucji procesowych w prawie karnym skarbowym*, C.H. Beck, Warszawa 2005.
10. SIWIK Z., *Podstawy prawa karnego skarbowego*, Wrocław 1983.

¹⁰ CZYŻOWICZ W., *Prawo celne*, op. cit., s. 394- 395, 397- 405.

Ustawy i rozporządzenia

1. Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 930 ze zm.).